

Україна у фокусі

27 жовтня – 2 листопада

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>6</i>
<i>ПОЧАТОК КОАЛІЦІАДИ: ЖИТИ ПО-НОВОМУ?.....</i>	<i>6</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

27
ЖОВТНЯ

Явка на позачергових виборах до Верховної Ради на 198 виборчих округах склала 52,42%. Відповідні дані на своєму сайті розмістила Центральна виборча комісія.

Голова Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу привітав український народ з проведенням виборів до Верховної Ради та розцінив їх як «перемогу демократії». Про це він написав на своїй сторінці у Twitter.

Басманний суд Москви продовжив арешт української льотчиці Надії Савченко до 13 лютого наступного року. Засідання відбулося без участі Савченко, оскільки наразі вона перебуває в інституті імені Сербського на стаціонарній психіатричній експертизі, від якої Савченко відмовилася.

Президент Петро Порошенко провів зустріч з лідером «Народного фронту» Арсенієм Яценюком і лідером партії «Самопоміч» Андрієм Садовим, під час якої обговорив питання майбутньої коаліції. Про це на сторінці у Facebook написав прес-секретар Президента Святослав Цеголко.

28
ЖОВТНЯ

Міністерство юстиції оприлюднило список чиновників, які були звільнені відповідно до закону про люстрацію. Нині у списку вказано імена 179 колишніх чиновників різного рівня.

29
ЖОВТНЯ

У ДНР і ЛНР відмовилися проводити «вибори глав» самопроголошених «Луганської та Донецької народних республік» у грудні і проведуть їх 2 листопада. За словами «віце-прем'єра» ДНР Андрія Пургіна, заклики уряду України до Росії і Донбасу дотримуватися мінських домовленостей і провести вибори 7 грудня є «грубим лицемірством». На його думку, Київ сам порушує Мінський протокол, пропонуючи проводити вибори на Донбасі відповідно до закону України.

Прем'єр-міністр України, лідер Народного фронту Арсеній Яценюк запросив у коаліцію чотири партії – Блок Петра Порошенка, «Батьківщину», «Самопоміч» і Радикальну партію Олега Ляшка. За його словами, стратегічним і основним партнером в новій коаліції вважатиме Блок Петра Порошенка і особисто Президента України. «Відповідальність за долю держави зараз лежить на Президенті і партії, яка посіла перше місце на виборах», – зазначив чинний прем'єр.

«Народний фронт» оприлюднив текст своєї коаліційної угоди, яка передбачає «стратегічною метою діяльності коаліції» імплементацію Угоди про асоціацію з Євросоюзом і створення передумов для вступу в ЄС. В документі наводяться головні завдання коаліції, серед яких створення професійного уряду та затвердження програми його діяльності, заснованої на програмі впровадження Угоди про асоціацію з ЄС.

Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» готове брати участь у парламентській коаліції демократичних сил. Про це заявила лідер партії «Батьківщина» Юлія Тимошенко.

Політична партія «Самопоміч» готова розпочати переговори з формування коаліції. «Самопоміч» закликала й інші партії негайно розпочати переговори зі створення коаліції.

Центральна виборча комісія опрацювала 99,12% електронних протоколів дільничних виборчих комісій на позачергових парламентських виборах, що відбулися 26 жовтня. Партія «Народний фронт» перемагає з 22,17% голосів, «Блок Петра Порошенка» набирає 21,81%, «Об'єднання «Самопоміч» – 10,99%, «Опозиційний блок» – 9,39%, Радикальна партія – 7,44%, «Батьківщина» – 5,68%. Решта політичних партій не долають 5%-ий бар'єр. У ВО «Свободи», яка йде сьомою, лише 4,71% голосів.

30
жовтня

Адвокат української льотчиці Надії Савченко **Марк Фейгін** повідомив, що стосовно його підзахисної проведено психіатричну експертизу. Надію визнали осудною, а це, за словами адвоката, означає, що «потреба в ізоляції Савченко відпала, вибори пройшли».

Лідер партії «Самопоміч», мер Львова Андрій Садовий обговорив з **Порошенком і Яценюком** питання створення коаліції. На його переконання, нова коаліція має схвалити «чіткий перелік законів», який потім буде впроваджувати уряд.

Лідер «Радикальної партії» Олег Ляшко підтвердив готовність своєї політичної сили увійти до складу коаліції демократичних сил за підсумками позачергових виборів до Верховної Ради.

Україна, Росія і Євросоюз підписали договір щодо постачання газу. Документом передбачено відновити постачання російського газу Україні і забезпечити безперебійний транзит до Європи взимку. Так, Україна погасить до кінця року борг перед «Газпромом» у 3,1 млрд із 5,3 млрд дол. і придбає додаткові обсяги на зиму на умовах передоплати. Ціна газу до кінця року становитиме 378 дол. за 1 тис. куб.м, а в першому кварталі 2015 року – 365 дол. Єврокомісар з енергетики Гюнтер Еттінгер повідомив, що Україна отримає допомогу від МВФ і ЄС і зможе оплатити всі свої рахунки.

31
жовтня

На території, контрольованій незаконними збройними формуваннями «ДНР» і «ЛНР», уже достроково почалися незаконні «вибори», заплановані сепаратистами на 2 листопада. «ЦВК» псевдореспублік звітує про початок голосування через Інтернет. Президент Петро Порошенко заявив, що ці псевдовибори ставлять під загрозу весь мирний процес на Донбасі, а в ЄС та США наголосили, що вони порушують Мінський протокол. Тим часом у Росії заявили, що визнають незаконні «вибори» на Донбасі, оскільки вони, навпаки, повністю відповідають мінським домовленостям.

Президент Петро Порошенко запропонував фракції БПП підтримати на посаду прем'єра Арсенія Яценюка. При цьому Порошенко наголосив на необхідності детального опрацювання коаліційної угоди з визначенням конкретних часових рамок для реалізації її положень.

2
листопада

Сепаратисти провели «вибори глав» самопроголошених «Луганської та Донецької народних республік». На пост «голови» ДНР претендують три кандидати: нинішній «прем'єр» Олександр Захарченко, відомий у регіоні силовик Юрій Сивоконенко і «віце-спікер» парламенту Новоросії Олександр Кофман. Як йдеться у висновках Євроради, проведення власних виборів самопроголошеними ДНР і ЛНР не відповідає Мінському протоколу, тому вони не будуть визнані країнами ЄС. Росія «вибори» у терористів визнала.

II. Аналітична довідка

ПОЧАТОК КОАЛІЦІАДИ: ЖИТИ ПО-НОВОМУ?

29 жовтня в інтернет потрапили одразу два варіанти угоди про створення коаліції в новому парламенті. Авторство першої належало Блоку Петра Порошенка, другої – «Народному фронту». Це відбулося на тлі початку неформальних переговорів між партіями, що пройшли до Верховної Ради VIII скликання, щодо створення парламентської коаліції. Попри те, що ці переговори поки що не перейшли в формальну стадію, перші рухи потенційних учасників майбутньої коаліції дали певну поживу для роздумів.

*Чим відрізняються підходи двох партій-переможців до формування коаліції?
Яких обрисів може набрати процес формування коаліції нового парламенту?*

Змагання угод

Попри те, що попередні результати виборів, оприлюднені на сайті ЦВК, свідчать про непроходження до парламенту партії «Свобода», яка потрапляла туди за даними екзит-полів, політична конфігурація парламенту не надто відрізнятиметься від очікуваної. Очевидно, що кістяк майбутньої коаліції складуть Блок Петра Порошенка (БПП) і «Народний фронт» (НФ), які посіли перші два місця за кількістю обраних депутатів. Відповідно, оприлюднення попередніх варіантів коаліційних угод від обох політсил стало для них інструментом посилення власних переговорних позицій.

Проект угоди від БПП, вочевидь, готували ще напередодні виборів, оскільки він містить розлогі розділи з приводу законодавчих пріоритетів нової коаліції. У цьому полягає перевага цього варіанту коаліційної угоди, адже вона зосереджує увагу не лише на формальних правилах функціонування коаліції, а й на власному баченні необхідних

реформ. З іншого боку, надмірно деталізовані процедури роботи коаліції виглядають непотрібними, а подекуди – й неконституційними. Зокрема, угода передбачає кілька нових підстав для відставки уряду, що суперечить принципу вичерпності таких підстав, вписаних у Основному Законі. Незрозуміло й те, як подібні нововведення можуть діяти на практиці, зважаючи на суто політичний характер цієї угоди.

Проект угоди від НФ позбавлений подібних позаконституційних новацій і загалом є значно більш стислим. Принципи роботи коаліції тут вписано досить лаконічно й зрозуміло, що вигідно відрізняє цю угоду від документу БПП. Поза тим, замість пріоритетів законодавчого реформування угода від НФ містить сухий перелік законів невідомого змісту, які охоплюють дешицу від того, що насправді потрібно реформувати українській владі. Очевидно, що ця угода була своєрідною чернеткою,

оприлюднення якої було покликано зреагувати на публікацію документу від БПП, тому остаточний текст угоди потребуватиме суттєвого доопрацювання.

Водночас варто відзначити позитивну новацію цьогорічної коаліціаді – переговори, бодай у публічній площині, почалися з визначення базових умов співпраці, а не з розподілу портфелів. Зрозуміло, що перемовини з

приводу останнього відбуватимуться здебільшого за закритими дверима, однак готовність основних учасників майбутньої коаліції ділитися з громадськістю своїми варіантами коаліційних угод є помітним зрушенням. Як мінімум це полегшуватиме суспільний контроль над процесом коаліційних переговорів, який попередні рази був суттєво обмеженим.

Старі виклики

Поза тим, очевидно, що основна частина процесу творення коаліції, на яку Конституція відводить 30 днів після першого засідання новообраної Верховної Ради, ще не почалася. При цьому партії-учасниці цього процесу, вочевидь, будуть змушені зіткнутися з уже традиційними для українських реалій викликами, які здатні поставити під загрозу як результативність самого процесу, так і ефективність майбутнього функціонування коаліції. Деякі їх обриси можна було спостерігати протягом останнього тижня.

По-перше, на заваді швидкому й успішному утворенню коаліції можуть стати надмірні апетити учасників переговорного процесу. Зважаючи на достатній запас міцності в партій, які планують утворити коаліцію, загроза зриву процесу творення коаліції наразі суттєво менша, ніж у 2006 р., коли опозиційна тоді Партія регіонів зуміла переманити Соціалістичну партію України. Водночас інформація про неузгодженості з приводу розподілу посад в новому уряді, яка з'являлася останніми днями в ЗМІ, свідчить про те, що

процес узгодження позицій далекий від безхмарного.

Окремо в цьому контексті стоїть питання впливу Президента Петра Порошенка, який формально має стояти осторонь цього процесу. Утім, маючи найбільшу партію в складі нового парламенту, глава держави навряд чи утримається від спокуси втрутитися в переговорний процес. Головне, аби така участь не мала за мету отримати нові, не передбачені Конституцією інструменти впливу на уряд чи парламент. Деструктивний потенціал останнього ми мали змогу спостерігати не лише в часи президентства Віктора Януковича, а і під час попередніх «коаліціад» 2006 і 2007 рр. за участі тодішнього Президента Віктора Ющенка.

Зрештою, пов'язаним із цим є і другий виклик – перетворення процесу формування коаліції на розподіл портфелів у майбутньому Кабінеті міністрів. Увага до наповнення нового уряду не є крамольною сама по собі, адже цілком виправдана, зважаючи на основні задачі коаліції: проблеми починаються тоді, коли в ній повністю розчиняється ключова мета формування коаліції – узгодження

єдиного бачення змін, необхідних для країни. Відповідно, розподіл посад має відбуватися вже після того, як таке бачення було вироблено.

Події останніх дій створюють двояке враження щодо готовності основних політичних сил слідувати цьому принципу. З одного боку, представники БПП, НФ і третього ймовірного учасника коаліції «Самопоміч» вже заявили про відмову від квотного принципу формування уряду, згідно з яким

посади є політичними призами для партій-переможниць. Натомість – цілком слушно – було запропоновано механізм розподілу посад відповідно до наявності професіоналів у відповідних сферах серед усіх партій-учасниць коаліції. З іншого боку, неформально висловлювані вимоги представників БПП і НФ одне до одного щодо бажаних посад свідчать про те, що вони поки не готові слідувати власній риториці на практиці.

Висновки

Таким чином, перший тиждень після виборів був позначений неформальним змаганням двох головних партій нового парламенту щодо ролі в майбутній коаліції. Позитивними моментами у ньому стали зростання рівня публічності самого процесу переговорів щодо формування коаліції, зокрема оприлюднення попередніх проектів коаліційної угоди, і визнання основними парламентськими гравцями необхідності формувати уряд на основі професійних критеріїв. З іншого боку, подібна риторика далеко не завжди узгоджувалася з конкретними діями, які характеризувалися продовженням практики торгів за посади і прагненням зберегти політичний характер розподілу міністерських портфелів.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «Ді»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук